

EDUCATE: információelérést és -kezelést oktató WWW-alapú program

Az információforrások számának és fajtáinak növekedésével egyre reménytelenebbnek tűnő küzdelmet folytatnak a szakemberek, kutatók és diákok egyaránt, a munkájukhoz szükséges információk beszerzése, értékelése és hatékony használata érdekében. Az információ növekedésével egy időben az eligazodás igénye egyre erőteljesebb, növekszik a szervezett, strukturált információk és információforrások iránti igény, ami hatékony segítséget nyújtana az eligazodásban. Világunkat előlteni látszik a rendezetlen információáradat, és bizony hasznát látjuk az ebben való eligazodást kínáló minden segédeszköznek, útmutatásnak és tanulási lehetőségnek.

Az EDUCATE programot azzal a céllal dolgozták ki a Chalmers Egyetemen, a svédországi Göteborgban, hogy segítséget nyújtson a kutatóknak, hallgatóknak, mérnököknek – akik a munkahelyükön használhatják a programot – csakúgy, mint a könyvtárosoknak, információs szakembereknek, akik rendszeresen szolgáltatnak információkat, akár az Interneten, akár hagyományos tájékoztató eszközökkel.

Az EDUCATE program többcélú, és többféle lehetőséget kínál a tanulni vágyóknak:

- Jól használható a releváns információforrások kiválasztására, hatékony használatuk begyakorlására és stratégiák értékelésére. Ezt a lehetőséget az adatbázisokra és a teljes szövegű szolgáltatásokra egyaránt biztosítja.
 - Moduljai lehetővé teszik személyes hivatkozások adatbázisának létrehozását, összefoglalók, szemlék és tézisek készítését is.
- Vegyük sorra a kínált lehetőségeket.

Internet

Az *Internet* modul rövid bevezetővel indul. A menürendszerben nyújtott lehetőségek:

- az Internet lényege röviden összefoglalva;
- a WWW világhálózat felépülése;
- böngészés;
- az Interneten elérhető, már feltett könyvek;
- az internetes kifejezések (terminológiai) szótára;
- keresési stratégiák.

IT+++ szekció

Olyan ún. „általános” Internet-forrásokhoz vezet el, amelyek a hallgatói kérdések eredményeképpen kerültek a rendszerbe: technikatörténet, tudományos múzeumok, új források, filmek, zene és dráma.

Index modul

Az A–Z *index* a programon belül elérhető források betűrendes mutatóját adja, gyors hozzáférést biztosítva.

A rendszer használatára vonatkozó adatokat a program statisztikai modulja segítségével gyűjtik, havonta értékeli, pl. a legkülönbözőbb használati gyakorisági mutatókat: a leggyakrabban használt „oldalak” adatait, a letöltések és egyéb fontos, irányadó tevékenységek adatait.

Az EDUCATE nevű oktatóprogram

Az információkeresés és -kezelés hatékony módjainak tanítására/tanulására használható

- az egyetemeken és főiskolákon folyó kurzusokon;
- távoktatással;
- önállóan, önképzés formájában.

Az oktató módszert közösen használhatják a hallgatók és kutatók, gyakorló mérnökök, de a könyvtárosok és oktatók is. Speciális lehetőséget kínál a könyvtárosok és információs szakemberek oktatására és továbbképzésére, ezért számos könyvtárosképző intézmény használja már ezt a programot.

Az EDUCATE-re építve – távoktatási módszerek alkalmazásával – most első ízben fogott össze háromoldalú együttműködés keretében három felsőfokú oktatási intézmény Svédországban: a Göteborgi Egyetem, a Karlstadti Egyetem és a Gotland Főiskola, programok és kurzusok közös kialakítására az 1996–97-es tanévben. Az oktatásban a könyvtárosok fizikusokkal és mérnökökkel együtt dolgoznak, feladatuk a könyvtári források „közvetítése”, illetve a keresési technikák és tapasztalataik megosztása.

Az EDUCATE az információhoz való hozzáférés és a minőség ellenőrzésének eszköze

Az információelérést strukturált rendszer biztosítja, ami gazdaságos keresési lehetőségeket nyújt a használónak, így jóval több, mint oktatási segédlet. Megtanítja a hallgatókat, hogyan használják kritikusán a szemléket, a referáló kiadványokat, és arra, hogy mi a szakmai társaságok szerepe a kiadási folyamatokban, az információk értékelésére téve a hangsúlyt.

A könyvtárosok pedig használhatják úgy is, mint egy hatékony szaktájékoztató eszközt, amely gyors hozzáférést biztosít releváns tájékoztató és információs forrásokhoz, legyenek azok a hálózaton, vagy hagyományos módon elérhetők.

A jövőben további fejlesztéseket terveznek újabb tárgyköri modulok kialakítására, további nyelvi adaptációt vezetnek be; tervezik a program rendelkezésre bocsátását licenc alapon az európai egyetemek és főiskolák számára, és egy kereskedelmi célú verziót, amely cégeknél és intézményeknél lenne telepíthető saját szerverre. A Plymouthi Egyetemen kísérletek folynak a műholdas kapcsolatteremtésre, ami lehetővé tenné, hogy a földi hálózattal való közvetlen kapcsolat nélkül is elérhető lenne az Internet és az EDUCATE. A kísérletek sikeresek, és talán már a közeljövőben lehetőség nyílik pl. Kelet-Európa, Dél-Amerika és Afrika összekapcsolására. A projekt további fejleményei az *EDUCATE Newsletter*-ben az alábbi URL címen követhetők: <http://educate.lib.chalmers.se/>

Ha a nyilvános OPAC-on éri el a felhasználó a Newslettert, három nyelven is olvashatja, illetve hozzáférhet a program felső hierarchiaszintjeihez.

(A program ügyes, logikus és felhasználóbarát. Látnyoson és gyorsan dolgozik, amiről módomban volt többször is meggyőződni az 1997. májusi FID-konferencia alkalmával, ahol magam is előadóként vettem részt. *Nancy Fjällbrant* előadását több ízben bemutató követte, így a gép mellett is „levizsgáztattuk” a programot. – A ref.)

/FJÄLLBRANT, N. et al.: EDUCATE: a WWW-based programme for information education, training and access. = FID News Bulletin, 47. köt. 2. sz. 1997. p. 59–63./

(Bobokné Belányi Beáta)

Távadatátviteli forradalom Oroszországban: a nemzetközi együttműködés új útjai

Az orosz telekommunikációs infrastruktúra helyzete

A távadatátvitel minőségi jellemzői alapján Oroszország 1994 végén a 100 főre jutó felhasználói telefoncsatornák tekintetében a világon a hatodik helyet foglalta el, míg a telefonsűrűség tekintetében Európában a 21. és a világon a 33. helyet. Az utóbbi évek lassú fejlődésének fő oka a beruházások elmaradása volt. Míg a nemzetközi ajánlás szerint a GDP minimum 0,6%-át kellene ezen a téren beruházásra fordítani, addig Oroszországban ez mindössze 0,1%-ot tett ki. A helyzetet rontotta még, hogy az ipar elavult berendezéseket állított elő. Mindezek ellenére a nemzetközi rendszerbe kapcsolódás és a nagy távolságú átvitel területén jelentős fejlődés indult.

A ROSTELECOM Co. vállalat nagyszabású projektje négy rendszert foglal magában:

- Északi rendszer: Koppenhága – Szentpétervár – Moszkva,
- Déli rendszer: Moszkva – Novorosszijszk – Isztambul – Palermo,
- Keleti rendszer: Habarovszk – Nahodka – Pusan (Dél-Korea) – Naoetsu (Japán),
- Transzsibériai rendszer: Moszkva – Habarovszk.

Mind a négy rendszer 1996-ban már működött, száloptikai kábelrel összekötve. A ROSTELECOM másik projektje az 50×50 nevű, amelynek célja a belső hálózat fejlesztése. A tízéves projekt 50 nagy távolságú és nemzetközi digitális telefonálmás létesítését irányozza elő, amelyek 50 000 km száloptikai kábelrel és digitális átjátszó vonalakkal

lesznek összekötve. Finanszírozói és a leendő hálózat tulajdonosai az US West International, a France Telecom és a Deutsche Bundespost; a projekt tervezett költsége 40 milliárd dollár.

Információs és számítógépes hálózatok

1990-től kezdve számos nem állami, kereskedelmi és tudományos adatátviteli hálózat alakult. 1996-ban Oroszországban több mint 20 ezer adatátviteli csomóponti gép működött, számuk folyamatosan növekszik.

Kereskedelmi hálózatok

Ezek a legnépszerűbb hálózatok, amelyeket a tőzsde, a magáncégek és a vállalkozók használnak. A hálózatok többsége az ITU-T X.25 szabványon alapul.

A RELCOM az egyik legnépszerűbb hálózat, nem ITU-T alapú. Több száz csomóponti gépből (hostból) áll, a használók száma meghaladja a 300 ezret. Összehasonlításképpen: az összes többi kereskedelmi hálózat több mint 200 várost köt össze a volt Szovjetunió területén, kb. 1000 csomóponti géppel működik. A városoknak több mint a felében egy host van, 26%-ban található 5-nél több. Ebből következik, hogy a felhasználóknak lehetőségük van a hálózatok között választani. Azokban a városokban, amelyekben még nincs adatátviteli csomópont, a felhasználók a nyilvános távolsági telefonvonalakat vehetik igénybe.

Néhány további hálózat neve és felhasználóinak száma: